

**MINISTERSTVO VNÚTRA SR
SLOVENSKÝ NÁRODNÝ ARCHÍV V BRATISLAVE**

**ÚSTREDNÝ VÝBOR KOMUNISTICKEJ STRANY
SLOVENSKA**

**TAJOMNÍK ÚV KSS MICHAL SABOLČÍK
1963 – 1968**

Čiastkový inventár

Ján Hučko

© Slovenský národný archív Bratislava 2012

Úvod

Michal Sabolčík sa narodil 3. júna 1924 v obci Sol', okres Vranov nad Topľou.¹ Do Komunistickej strany Slovenska vstúpil v roku 1945. V období od 1. júla 1945 do 31. decembra 1945 pracoval ako účtovník na OV KSS vo Vranove nad Topľou. Od 1. januára 1946 do 27. septembra toho istého roku pôsobil ako účtovník v národnom podniku Stehrovo nakladateľstvo a vydavateľstvo, n. p. Prešov. Po absolvovaní dvojročnej základnej vojenskej služby pôsobil od 1. októbra 1948 do 31. marca 1949 na ONV vo Vranove nad Topľou vo funkcii bezpečnostného referenta.

V období od 1. apríla 1949 do 31. augusta 1954 pôsobil v aparáte Ústredného výboru KSS najprv ako učiteľ na Ústrednej straníckej škole v Bratislave, neskôr od roku 1952 vo funkcii jej riaditeľa. Od roku 1949 do roku 1950 študoval na Ústrednej straníckej škole v Prahe. Ďalší stupeň stranického a spoločenského vzdelávania absolvoval Michal Sabolčík v Moskve na Akadémii spoločenských vied pri Ústrednom výbore Komunistickej strany ZSSR. Bolo to v období od 1. septembra 1954 do 31. júla 1958.

K 1. augustu 1958 opätovne nastúpil na ÚV KSS do funkcie vedúceho VI. oddelenia. Išlo o oddelenie masových organizácií. Neskôr sa od 1. apríla 1959 stal vedúcim oddelenia plánovania a financií ÚV KSS. V tejto funkcii zotrval do 27. septembra 1961, kedy bol zvolený za podpredsedu SNR a predsedu Slovenskej plánovacej komisie.

Na zjazde KSS v dňoch 24. – 25. novembra 1962 ho zvolili za člena ÚV KSS. Od roku 1962 bol kandidátom ÚV KSČ, v septembri 1963 sa stal členom ÚV KSČ a kandidátom jeho predsedníctva.

Na zasadnutí pléna ÚV KSS dňa 21. septembra 1963 sa Michal Sabolčík na návrh Františka Barbírka stal členom predsedníctva ÚV KSS a tajomníkom a členom sekretariátu ÚV KSS.² Toto bolo potvrdené aj na zasadnutí predsedníctva v ten istý deň.³

¹ O životopisných údajoch pozri SIKORA, S. Sabolčík Michal. In PEŠEK, Jan a kol. *Aktéri jednej éry na Slovensku 1948:1989*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2003. s. 285 - 288; PEŠEK, Jan. *Centrum moci Aparát Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska 1948 – 1989*. Bratislava: AEP Press, s. r. o. v spolupráci s Historickým ústavom SAV, 2006. s. 74; MV SR – SNA, *fond ÚV KSS – osobné spisy pracovníkov ÚV KSS – Michal Sabolčík*, arch. šk. č. 57.

² MV SR – SNA, *fond ÚV KSS*, arch. šk. č. 1857, zasadnutie Pléna ÚV KSS, 21. 9. 1963

³ MV SR – SNA, *fond ÚV KSS*, arch. šk. č. 1112, zasadnutie P ÚV KSS, 21. 9. 1963

Do kompetencie tajomníka ÚV KSS Michala Sabolčika patrilo oddelenie ťažkého priemyslu, plánovania a financií a Kontrolná a revízna komisia ÚV KSS.⁴

Michal Sabolčík na zasadnutiach predsedníctva ÚV KSS informoval napr. o stave a potrebách pracovných síl v národnom hospodárstve, o problematike plnenia úloh náboru pracovných síl a rozmiestňovaní dorastu a pod..

Koncom roku 1963 na zasadnutí predsedníctva dňa 20. decembra 1963 navrhol zriadiť „Ekonomické oddelenie ÚV KSS s počtom 13 politických, 1 organizačno – technický a 1 administratívny pracovník a ekonomickú komisiu ÚV KSS“⁵, ktorej na čele by stál on sám. Zároveň na návrh I. tajomníka ÚV KSS Alexandra Dubčeka došlo k zriadeniu oddelenia plánovania a financovania ÚV KSS, ktoré spolu s oddelením stavebníctva a dopravy pribudlo do jeho kompetencie. Zodpovednosť nad Kontrolnou a revíznou komisiou ÚV KSS prevzal jej predseda Viliam Šalgovič. Spolu s najbližšími spolupracovníkmi, ku ktorým patrili František Barbírek a Vincent Krahulec predkladal napr. správy a analýzy rozvoja hospodárstva na Slovensku, správy o plnení plánu bytovej výstavby, výhľadové plány, prípadne sa podieľali na príprave materiálov pre vystúpenie I. tajomníka napr. na pléne ÚV KSS pre oblasť ekonomiky a plánovania rozvoja a smerovania národného hospodárstva.

Tajomník ÚV KSS Michal Sabolčík rozhodoval o personálnom obsadení riaditeľských a iných riadiacich funkcií vo veľkých národných podnikoch na Slovensku, sledoval proces prípravy ako aj samotný priebeh výstavby širokorozhodnej trate medzi ZSSR a ČSSR, dozeral na systém zásobovania obyvateľstva, spoložurozhodoval o rozmiestňovaní robotníckeho dorastu v podnikoch prioritných odvetví národného hospodárstva a pod.. V období pred zjazdom KSS schvaľoval a navrhoval zloženie pracovných skupín, komisií a podkomisií zaoberajúcich sa ekonomickými otázkami.

Okrem príprav správ a analýz hospodárskej politiky a plánovania národného hospodárstva pravidelne navrhoval zvyšovanie dôchodkov zaslúžilým členom strany (napr. Valérii Šmidkeovej, vdove po Karolovi Šmidkem)⁶, ale aj nečlenom strany, akou bola napr. vdova po MUDr. Dušanovi Makovickom, osobnom lekárovi L. N. Tolstého Matrena Makovická.⁷

⁴ MV SR – SNA, *fond ÚV KSS*, arch. šk. č. 1112, zasadnutie P ÚV KSS, 27. 9. 1963

⁵ MV SR – SNA, *fond ÚV KSS*, arch. šk. č. 1115, zasadnutie P ÚV KSS, 20. 12. 1963

⁶ MV SR – SNA, *fond ÚV KSS*, arch. šk. č. 1184, zasadnutie P ÚV KSS, 31. 3. 1967

⁷ MV SR – SNA, *fond ÚV KSS*, arch. šk. č. 1194, zasadnutie P ÚV KSS, 20. 10. 1967

S nástupom roku 1968 sa Michal Sabolčík začal venovať Akčnému programu KSS z pozície predsedu riadiacej skupiny.⁸ Ako stúpenec novotnovského centralizmu a odporca slovenských emancipačných snáh v hospodárskej a štátoprávnej oblasti začal však pomaly, ale razantne klesať v stupňoch straníckej nomenklatúry. Na zasadnutí ÚV KSČ 1. – 5. apríla 1968 ho odvolali z funkcie kandidáta Predsedníctva ÚV KSČ a na zasadnutí ÚV KSS 9. – 10. apríla 1968 ho „preradili“ z člena na kandidáta Predsedníctva ÚV KSS. V dňoch 22.- 24. mája 1968 na zasadnutí pléna ÚV KSS ho odvolali aj z funkcie kandidáta Predsedníctva ÚV KSS a tajomníka ÚV KSS.

Michal Sabolčík odišiel do funkcie ekonomického radcu československého veľvyslanectva v Budapešti, kde zotrval až do roku 1970. V období rokov 1970 – 1971 bol podpredsedom Snemovne ľudu Federálneho zhromaždenia ČSSR v Prahe, neskôr od roku 1971 do roku 1976 a opäť v rokoch 1981 – 1988 členom federálnej vlády vo funkcii predsedu Federálneho cenového úradu. Popri týchto funkciách v druhej polovici 70 – tých rokov pôsobil v československej delegácii pri RVHP v Moskve.

Michal Sabolčík zomrel v Bratislave dňa 27. júla 1995.

⁸ Bližšie o problematike pozri MV SR – SNA, *fond ÚV KSS*, arch. šk. č. 1204, zasadnutie P ÚV KSS, 3. 5. 1968; SIKORA, S. Sabolčík Michal. In PEŠEK, Jan a kol. *Aktéri jednej éry na Slovensku 1948:1989*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2003. s. 287 - 288.

Archívne dokumenty vzniknuté z činnosti tajomníka ÚV KSS Michal Sabolčíka sa dostali do Slovenského národného archívu v priebehu rokov 1990 – 1993 v zmysle ustanovenia § 3 odst. 3 písmeno b) ústavného zákona č. 460/ 1990 Zb. o prinavrátení majetku Komunistickej strany Česko – Slovenska ľudu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky spolu s ostatnými písomnosťami bývalého ÚV KSS.

Tieto dokumenty odovzdali zástupcovia vtedajšieho Ústavu sociálnych a politických teórií (bývalý Ústav marxizmu – leninizmu ÚV KSS), ktorý ich spravoval spolu s inými písomnosťami, ktorých pôvodcom bol bývalý ÚV KSS.

Odobrané archívne dokumenty boli odovzdané nespracované, bez akejkoľvek evidenčnej pomôcky v množstve 2 archívnych škatúl. Časový rozsah tvorilo rozpätie rokov 1963 – 1968. Nepresiahlo obdobie, v ktorom Michal Sabolčík pôsobil vo funkcii tajomníka ÚV KSS.

Pri tvorbe štruktúry usporiadania archívnych dokumentov tvoriacich fondovú skupinu B. IV. X. Tajomník ÚV KSS Michal Sabolčík 1963 – 1968 sme zohľadnili vecnú príbuznosť dokumentov. Na základe tohto kritéria sme archívne dokumenty usporiadali do piatich častí.

V štruktúre usporiadania tejto fondovej skupiny počiatkové písmeno B označuje pomenovanie fondového oddelenia Volené orgány. Písmenom A je označené ako prvé v poradí v rámci archívneho fondu Ústredný výbor KSS fondové oddelenie Zjazdy, konferencie.

Rímska číslica IV označuje pomenovanie štvrtého fondového pododdelenia Písomnosti tajomníkov ÚV KSS. Rímskou jednotkou sú pomenované archívne dokumenty vzniknuté zo zasadnutí Predsedníctva ÚV KSS, rímskou dvojkou zo zasadnutí Sekretariátu ÚV KSS a rímskou trojkou dokumenty zo zasadnutí Pléna ÚV KSS.

Rímska číslica X vyjadruje poradové označenie konkrétneho tajomníka ÚV KSS – fondovej skupiny a časové ohraničenie dokumentov tvoriacich fondovú skupinu.

Arabské číslice vyjadrujú počet častí tvoriacich štruktúru usporiadania fondovej skupiny.

Štruktúra usporiadania fondovej skupiny B. IV. X. Tajomník ÚV KSS Michal Sabolčík 1963 – 1968 a jej postavenia v rámci archívneho fondu Ústredný výbor KSS je nasledovná:

Ústredný výbor Komunistickej strany Slovenska

A. Zjazdy, konferencie

B. Volené orgány

B. IV. Písomnosti tajomníkov Ústredného výboru KSS

B. IV. X. Tajomník ÚV KSS Michal Sabolčík 1963 – 1968

B. IV. X. 1. Podacie denníky

B. IV. X. 2. Stranícke záležitosti

B. IV. X. 3. Sťažnosti, žiadosti

B. IV. X. 4. Národné hospodárstvo, plánovanie, vedecko-technická spolupráca

B. IV. X. 5. Kultúra, umenie

Jazykom dokumentov je slovenčina a čeština. Za inventárnu jednotku sme zvolili súbor archívnych dokumentov príbuzného obsahu, prípadne len jeden dokument.

Časový rozsah fondovej skupiny ohraničujú roky 1963 – 1968, ktoré sa zhodujú aj s dobou trvania funkcie tajomníka ÚV KSS Michal Sabolčíka. Pri spracúvaní sme nevyradili ani jeden dokument. Zachované poštové obálky sme ponechali. Pôvodné spisové obaly sa nezachovali, pravdepodobne však ani nikdy pôvodcom archívnych dokumentov neboli vytvorené. S používaním prezentačnej pečiatky sme sa stretli len sporadicky. Odtlačok prezentačnej pečiatky podateľne Ústredného výboru KSS je červenej farby a hranatého tvaru. Je umiestnený v hornej časti podania približne v strede. Predtlačené kolónky sú prázdne, s výnimkou odtlačku dátumu evidencie podania v tvare deň, mesiac, rok. Deň a rok je

odtlačený arabskou číslicou, mesiac rímskou číslicou. Rukou je dopísané meno napr. I. tajomníka ÚV KSS Alexandra Dubčeka, ktorému bolo podanie adresované a následne dané na vybavenie administratíve tajomníka ÚV KSS Sabolčika. Iné boli zas priamo adresované Michalovi Sabolčíkovi. Poznámky a pokyny týkajúce sa spôsobu vybavenia spisu sú zvyčajne uvedené rukou priamo na spise. Hoci na došlých podaniach vo väčšine prípadov absentuje číslo spisu, na zachovaných rovnopisoch odpovedí sa číslo uviedlo. Na základe tejto skutočnosti je možné zistiť v zachovaných podaciach denníkoch – indexoch došlej a odoslanej pošty ako bolo so spisom naložené. Číslo pod ktorým odpoveď odišla pozostávalo z poradového čísla v denníku, lomeno dvojčísle vyjadrujúce kalendárny rok, pomlčka sekr. s. Sabolčika, prípadne len S., napr. 737/64-sekr. s. S.. Číslo bolo dopísané zvyčajne ručne, prípadne strojom. Ak sa niekde číslo došlého podania uviedlo, tak nebolo dopísané do kolónky v prezentačnej pečiatke, ale rukou do pravého horného rohu. V prípadoch keď podanie dostalo svoje číslo tak aj odpoveď naň išlo pod tým istým číslom.

Časť **B. IV. X. 1.** tvoria dva podacie denníky – indexy došlej a odoslanej pošty z obdobia ohraničeného dátumami 7. október 1963 – 24. jún 1968. Zachované podacie denníky aj keď boli vedené pre viacero rokov dohromady dávajú pomerne dobrý prehľad o vecnej problematike, ktorú administratíva tajomníka ÚV KSS Michala Sabolčika riešila. Prevládala problematika riešenia hospodárstva.

Do nasledujúcej časti **B. IV. X. 2.** sme zaradili napr. uznesenie zo zasadnutia predsedníctva ÚV KSS dňa 27. septembra 1963 o rozdelení zodpovednosti tajomníkov ÚV KSS za jednotlivé oddelenia ÚV KSS, oznámenie o vykonaných zmenách v aparáte ÚV KSČ po odchode Michala Sabolčika do funkcie tajomníka ÚV KSS a iné. Pomerne značné množstvo tvoria zoznamy vrátených študijných a iných podkladových materiálov z kancelárie tajomníka ÚV KSS Michala Sabolčika voleným orgánom ÚV KSČ, ÚV KSS, orgánom a inštitúciám štátnej správy alebo zákonodarným orgánom. Časť **B. IV. X. 2.** ohraničujú roky 1963 – 1968.

Časť **B. IV. X. 3.** je tvorená napr. knihou došlých sťažností do kancelárie tajomníka ÚV KSS Michala Sabolčika, súborom 33 kariet obsahujúcich údaje o došlých, už vybavených sťažnostiach, žiadostiach fyzických aj právnických osôb. Nachádza sa tu napr. žiadosť Ivana Čipáka z Humenného o osobný rozhovor, Rady MNV v Horných Obdokovciach v okrese Topoľčany o pomoc vo veci výstavby novej školy v obci, žiadosť Pavla Bileca z Humenného o pomoc pri vybavovaní cestovného pasu do Talianska a pod.. Túto časť ohraničuje obdobie rokov 1963 – 1968.

V nasledujúcej časti **B. IV. X. 4.** sa nachádza napr. rozhodnutie ministra chemického priemyslu Václava Valeša č. 91 zo dňa 21. októbra 1967 o zabezpečení rozvoja chemického priemyslu na Slovensku, pripomienky tajomníka ÚV KSS Sabolčíka ku kapitole Rozvoj oblastí a Slovenska adresované predsedovi vlády ČSSR Jozefovi Lenártovi, materiály sekretariátu vládneho výboru pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu medzi štátni RVHP a iné. Časť B. IV. X. 4. ohraničujú roky 1964 – 1968.

Poslednú časť **B. IV. X. 5.** tvorí jeden archívny dokument – zoznam architektov, navrhnutých Zväzom slovenských architektov na udelenie vysokých štátnych vyznamenaní pri príležitosti 20. výročia oslobodenia Československa z roku 1965.

Vzhľadom na malý rozsah zachovaných archívnych dokumentov, čiastkový inventár neobsahuje registre a zoznam použitých skratiek a značiek.

Spracované dokumenty svojou výpovednou hodnotou poslúžia najmä záujemcom o novšie hospodárske dejiny.

Pri žiadosti o štúdium a pri citácii je potrebné uviesť názov archívu – MVSR – Slovenský národný archív (MV SR – SNA), archívneho fondu – ÚV KSS, názov fondového oddelenia – B. Volené orgány, názov fondovej skupiny – B. IV. X. Tajomník ÚV KSS Michal Sabolčík a číslo inventárnej jednotky (jednotiek), prípadne celej archívnej škatule. Číslo vľavo pred inventárnym záznamom označuje inventárnu jednotku a číslo vpravo hore hrubo vytlačené označuje číslo archívnej škatule.

Fondová skupina B. IV. X. Tajomník ÚV KSS Michal Sabolčík 1963 – 1968 obsahuje 5 inventárnych jednotiek uložených v dvoch archívnych škatuliach. Archívne dokumenty usporiadal a čiastkový inventár vypracoval Mgr. Ján Hučko v roku 2012.

B. IV. X. 1. Podacie denníky **1**
1963 – 1968

- 1 Podacie denníky – počet – 2 knihy.

B. IV. X. 2. Stranícke záležitosti
1963 – 1968

- 2 Uznesenie predsedníctva ÚV KSS zo dňa 27. septembra 1963 o rozdelení zodpovednosti tajomníkov ÚV KSS za jednotlivé oddelenia ÚV KSS; oznámenie o vykonaní personálnych zmien súvisiacich z odchodom Michala Sabolčíka z funkcie vedúceho národohospodárskeho oddelenia ÚV KSČ; návrh na schválenie zahraničnej študijnej cesty pre pracovníčku ekonomického oddelenia ÚV KSS Blaženu Paškovú do Juhoslávie; zoznam odovzdaných dokumentov z kancelárie tajomníka ÚV KSS Michala Sabolčíka do archívu ÚV KSS; zoznamy vrátených dokumentov, ktoré boli tajomníkovi Michalovi Sabolčíkovi zasielané z volených orgánov ÚV KSČ, volených orgánov ÚV KSS, zákonodarných orgánov a orgánov a inštitúcií štátnej správy.

B. IV. X. 3. Sťažnosti, žiadosti **2**
1963 – 1968

- 3 Kniha došlých sťažností do kancelárie tajomníka ÚV KSS Michala Sabolčíka; karty došlých, vybavených sťažností založených v archíve ÚV KSS; žiadosť Jána Hudáka o intervenciu ohľadom priznania dôchodku.

**B. IV. X. 4. Národné hospodárstvo, plánovanie, vedecko-
technická spolupráca** **2**

- 1964 – 1968
4 Rozhodnutie ministra chemického priemyslu Václava Valeša č. 91 zo dňa 21. októbra 1967 ohľadom zabezpečenia rozvoja

- 4 chemického priemyslu na Slovensku; uznesenie predsedníctva ÚV KSS zo dňa 27. marca 1964 k správe o prípravách na výstavbu širokorozchodnej trate od hraníc ZSSR po Východoslovenské železiarne; vyslanie Hugo Walda a Mateja Petrinu – slovenských odborníkov pre prácu na sekretariáte Vládneho výboru pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu; záznam z rokovania u podpredsedu vlády a predsedu Štátnej plánovacej komisie Oldřicha Černíka dňa 3. mája 1967 ohľadom problematiky rozvoja hospodárstva na Slovensku; informácia predsedu Štátneho štatistického úradu Jána Kazimoura o umiestnení Výskumného výpočtového strediska OSN v Bratislave a schválení Ignáca Rendeka do funkcie riaditeľa strediska; informácia o prerokovaní tretieho variantu „Téz o postavení, úlohe a riadení socialistického podniku“ Ekonomickou komisiou ÚV KSS dňa 24. apríla 1968.

B. IV. X. 5. Kultúra, umenie

1965

- 5 Zoznam architektov, navrhnutých na udelenie vysokých štátnych vyznamení pri príležitosti 20. Výročia oslobodenia Československa.

Obsah

	Strana
Úvod	2
Inventárny súpis	9
Obsah	11

SLOVENSKÝ NÁRODNÝ ARCHÍV

Názov archívu: Slovenský národný archív Bratislava

Názov fondovej skupiny: Tajomník Ústredného výboru KSS Michal Sabolčík

Značka fondu: 101 – 36 – 017

Typ pomôcky: čiastkový inventár

Časový rozsah fondovej skupiny: 1963 – 1968

Miesto uloženia fondovej skupiny: Slovenský národný archív Bratislava

Počet inventárnych jednotiek: 5

Počet ukladacích jednotiek: 2

Stav ku dňu: 31. 12. 2012

Fondové pododdelenie usporiadal: Mgr. Ján Hučko

Čiastkový inventár zostavil: Mgr. Ján Hučko

Počet strán: 12

Počet exemplárov: 5

Prepísala: Ing. Ivana Iváková

Zviazal:

Čiastkový inventár posúdil:

Čiastkový inventár schválila: Vedecká rada Slovenského národného archívu